МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ЗАТВЕРДЖУЮ
Декан факультету економіки та управління
_____ Андрій КОЦУР
«30» 08 2024 р.

ЗАТВЕРДЖУЮ
Проректор з науково-педагогічної роботи
_____ Віктор ОСТРОВЕРХОВ
«30» 08 2024 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА

з дисципліни «Теорія конкурентних переваг»
ступінь вищої освіти – молодший бакалавр
галузь знань – 07 Управління та адміністрування
спеціальність – 073 Менеджмент
освітньо-професійна програма «Менеджмент»

кафедра менеджменту, публічного управління та персоналу

Форма навчання	Курс	Семестр	Лекції (год.)	Практ. (год.)	ІРС (год.)	Тренінг (год.)	СРС (год.)	Разом (год.)	Залік	Екзамен
Денна	2	4	30	30	3	8	79	150	4	-

30.08.2024

Тернопіль – 2024

Робочу програму склала канд. екон. наук, доцент кафедри менеджменту, публічного управління та персоналу Ірина СМАЧИЛО

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри менеджменту, публічного управління та персоналу, протокол № 2 від 29.08.2024 р.

Завідувач кафедри
д-р екон. наук, професор Михайло ШКІЛЬНЯК

Розглянуто та схвалено групою забезпечення спеціальності 073 Менеджмент, протокол № 2 від 30.08.2024 р.

Голова групи забезпечення спеціальності
д-р екон. наук, професор Михайло ШКІЛЬНЯК

Гарант ОП
канд. екон. наук, доцент Ірина ДЕМКІВ

СТРУКТУРА РОБОЧОЇ ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ “ТЕОРІЯ КОНКУРЕНТНИХ ПЕРЕВАГ”

1. Опис дисципліни “Теорія конкурентних переваг”

Дисципліна “Теорія конкурентних переваг”	Галузь знань, спеціальність, ступінь вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів – 5	Галузь знань – 07 “Управління та адміністрування”	Статус дисципліни: вибіркова Мова навчання: українська
Кількість залікових модулів – 4	Спеціальність – 073 “Менеджмент” Освітньо-професійна програма “Менеджмент”	Рік підготовки: *Денна – 2* Семестр: *Денна – 4*
Кількість змістових модулів – 2	Ступінь вищої освіти – молодший бакалавр	Лекції: *Денна* – 30 год. Практичні заняття: *Денна* – 30 год.
Загальна кількість годин – 150		Самостійна робота: *Денна* – 79 год. Тренінг: *Денна* – 8 год. Індивідуальна робота: *Денна* – 3 год.
Тижневих годин – 10, з них аудиторних – 4		Вид підсумкового контролю – залік

2. МЕТА І ЗАВДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ “ТЕОРІЯ КОНКУРЕНТНИХ ПЕРЕВАГ”

2.1. Мета вивчення дисципліни

Метою дисципліни “Теорія конкурентних переваг” є набуття студентами знань щодо сутності сучасних відносин конкуренції, джерел конкурентних переваг та їхньої трансформації, технологій формування й реалізації конкурентних переваг з позицій інноваційного підходу, а також практичних навичок застосування законодавчої бази, принципів конкурентної (антимонопольної) політики, емпіричного аналізу в практиці діяльності конкретних суб’єктів господарювання.

У результаті вивчення дисципліни студенти повинні отримати ґрунтовні знання щодо сутності конкурентних переваг, які є необхідною умовою виживання й успішного функціонування суб’єктів господарювання на ринку, вміти формувати власне бачення можливостей побудови конкурентних переваг держави, галузей, регіонів і окремих організацій, виходячи з класичних положень теорії конкуренції та трансформації відносин конкуренції в нових економічних реаліях, опанувати вміння формування власних висновків щодо обґрунтованості механізмів побудови конкурентних переваг в діяльності суб’єктів господарювання та вироблення навичок використання теоретичних засад формування конкурентних переваг суб’єктами

господарювання в різних моделях ринку для обґрунтування стратегічних і тактичних ініціатив.

2.2. Завдання вивчення дисципліни

У результаті вивчення дисципліни “Теорія конкурентних переваг” студенти повинні *знати:* тенденції формування і розвитку теорії конкурентних переваг, конкурентного середовища та систем управління конкурентними перевагами суб’єктів господарювання (основний понятійний апарат, характеристики явищ, процесів, відомі точки зору, проблеми і напрями розвитку теорії й управлінської практики); можливості та перспективи використання зарубіжного досвіду управління конкурентними перевагами суб’єктів господарювання, досягнення кращих зарубіжних і українських корпорацій у розробці та реалізації конкурентних переваг для досягнення стратегічного успіху; ступінь досконалості сучасних управлінських технологій розроблення конкурентних переваг та регуляторних впливів на конкурентне середовище.

У результаті вивчення дисципліни “Теорія конкурентних переваг” студенти повинні *вміти:* використовувати знання, отримані при вивченні дисципліни; аналізувати і оцінювати передовий зарубіжний досвід управління конкурентними перевагами, а також адаптувати його до умов господарювання в Україні; розпізнавати у конкурентному середовищі загрози для існування підприємства і адаптувати його до раптових кризових змін; виявляти можливості, що виникають у конкурентному середовищі, і виробляти варіанти отримання максимальних вигод та можливостей; розробляти стратегічні і тактичні заходи у системі управління конкурентними перевагами конкретних об’єктів управління; виявляти проблемні ситуації на ринках, виробляти та оцінювати можливі варіанти усунення проблем у сфері управління конкурентними перевагами.

3. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ “ТЕОРІЯ КОНКУРЕНТНИХ ПЕРЕВАГ”

Змістовий модуль 1. Еволюція відносин конкуренції та підходи до визначення сутності конкурентних переваг

Тема 1. Сутність конкуренції. Еволюція наукових підходів до визначення сутності поняття “конкуренція”.

Сутність економічної конкуренції. Еволюція наукових підходів до трактування сутності конкуренції. Конкуренція як економічне змагання та системоутворюючий елемент ринкової економіки. Підходи до трактування конкуренції. Функції конкуренції.

Моделі ринку за формами конкуренції: чиста конкуренція, монополістична конкуренція, олігополія, чиста монополія. Поняття досконалої й недосконалої конкуренції.

Предметна й функціональна конкуренція. Добросовісна і недобросовісна конкуренція. Цінова і нецінова конкуренція. Галузева та міжгалузева конкуренція.

Конкуренція як економічна категорія. Наукова школа США і Гарвардська школа бізнесу, Школа, представлена науковими центрами Японії, Європейська школа дослідження конкуренції. Конкурентний стан і конкурентна поведінка.

Конкурентоспроможність як комплексне, багатофакторне поняття. Характеристика основних трактувань конкурентоспроможності. Погляди вчених-

економістів на категорію конкурентоспроможність. Сутність поняття конкурентоспроможність.

Тема 2. Конкурентне середовище підприємства

Основні складові конкурентного середовища. Основі підходи до трактування конкурентного середовища. Конкурентне середовище як мегасистема. Класифікація конкурентного середовища.

Модель п'яти сил конкуренції М. Портера. Вплив конкурентних сил на конкурентне середовище. Міжфірмова конкуренція. Загроза появи в галузі нових конкурентів. Економічні можливості та торгові здібності постачальників. Економічні можливості та торгові здібності покупців.

Державна політика в сфері регулювання конкуренції. Основні елементи державної політики, яка регулює конкуренцію. Закони та законодавчі акти, що регулюють конкурентні відносини в Україні. Антимонопольне законодавство.

Антимонопольний комітет України. Основні завдання Антимонопольного комітету України. Правове становище Антимонопольного комітету України. Контроль за економічною концентрацією.

Інтенсивність конкуренції. Фактори, які визначають інтенсивність конкуренції. Ринкова частка фірми. Види і вплив рушійних сил. Фактори посилення конкуренції. Темпи зростання ринку та інтенсивність конкуренції. Аналіз діяльності конкурентів.

Тема 3. Конкурентні переваги як основа забезпечення конкурентоспроможності підприємства

Поняття та класифікація конкурентних переваг. Природа конкурентних переваг на різних рівнях господарювання. Конкурентні переваги і конкурентоспроможність. Сучасна парадигма формування конкурентних переваг.

Конкурентні переваги, як результат низької собівартості. Конкурентні переваги, як концентрований прояв лідерства над конкурентами. Товари з унікальними властивостями.

Умови виникнення конкурентних переваг. Причини виникнення конкурентних переваг. Основні види конкурентних переваг. Класифікаційна структура конкурентних переваг. Зовнішні та внутрішні фактори конкурентної переваги.

Технологія формування конкурентних переваг. Етапи пошуку конкурентних переваг.

Ключові фактори успіху організації. Класифікація ключових факторів успіху. Зовнішній аспект забезпечення конкурентних переваг. Внутрішній аспект забезпечення конкурентних переваг. Рівні компетенції. Чинник конкурентної переваги. Ступінь задоволення споживача.

Властивості конкурентних переваг. Життєвий цикл конкурентної переваги. Характеристики підприємства як конкурентні переваги. Сфери формування та реалізації конкурентних переваг.

Тема 4. Конкурентні переваги підприємства

Поняття конкурентної переваги і конкурентоспроможності. Джерела і типи конкурентних переваг. Ключові чинники успіху. Стадії еволюції конкурентних переваг. Взаємозв'язок базової стратегії конкуренції та конкурентних переваг.

Характеристика основних підходів до ідентифікації та оцінювання конкурентних переваг. сутність концепції "Ланцюгу створення вартості". основні

положення концепції “Стратегічних зон господарювання”.

Сутність та співвідношення понять “ринкові чинники успіху”, “ключові компетенції”, “конкурентні переваги”. Інструментарій теорії конкурентних переваг. Різновиди конкурентних переваг.

Змістовий модуль 2. Конкурентні переваги підприємства та конкурентоспроможність в умовах глобалізації

Тема 5. Стратегії конкуренції як засоби реалізації конкурентних переваг

Взаємозв’язок базової стратегії конкуренції та конкурентних переваг.

Система конкурентних стратегій підприємства. Класифікація стратегій виходячи з рівня ухвалення стратегічних рішень. Стратегічні показники, що впливають на вибір стратегії. Найбільш поширені класифікації конкурентних стратегій. Система конкурентних стратегій підприємства.

Загальні стратегії конкуренції. Характеристика конкурентних стратегій. Етапи розробки конкурентної стратегії фокусування. Стратегія зниження собівартості. Стратегія диференціації продукту. Стратегія сегментування ринку. Стратегія впровадження інновацій. Стратегія негайного реагування на потреби ринку.

Стратегії конкурентної поведінки підприємства. Типи наступальної стратегії. Мета оборонної стратегії. Складові стратегії забезпечення конкурентоспроможності підприємства.

Сучасні стратегії конкуренції. Чинники, що впливають на конкурентну стратегію фірми. Конкурентна стратегія в нових галузях. Конкурентна стратегія в галузях, що знаходяться у стадії зрілості. Конкурентні стратегії для фірм, які діють в галузях, що знаходяться в стані стагнації або спаду. Конкурентні стратегії в роздроблених галузях. Конкурентні стратегії на міжнародних ринках.

Фірма, що має слабку конкурентну позицію. Фірма з сильною конкурентною позицією. Лідер ринку. Компанія, орієнтована на конкурентів. Компанія, орієнтована на споживачів.

Стратегії у сфері масового виробництва. Стратегії диференціації продукції і сегментації ринку. Стратегії інноваційних дослідницьких організацій-виробників. Стратегії у сфері дрібного неспеціалізованого бізнесу. Менеджмент знань як конкурентна стратегія. Конкурентні стратегії малих фірм. Конкурентна стратегія великих фірм. Конкурентні стратегії спеціалізованих фірм. Конкурентні стратегії у сфері радикальних інновацій.

Тема 6. Конкурентні переваги і конкурентоспроможність товару

Взаємозв’язок конкурентоспроможності товару та конкурентних переваг.

Фактори, чинники та критерії конкурентоспроможності товару. Техніко-економічні чинники. Комерційні чинники. Нормативно-правові чинники. Показники конкурентоспроможності послуг. Основні критерії конкурентоспроможності товарів. Критерії конкурентоспроможності послуг.

Оцінка конкурентоспроможності продукції. Принципи оцінки конкурентоспроможності товарів і послуг. Корисний ефект товару. Споживчі властивості товару. Використання одного або декількох показників конкурентоспроможності товару. Методи оцінки конкурентоспроможності товару. Етапи оцінки конкурентоспроможності продукції. Оцінка масового споживчого товару. Комплексні показники конкурентоспроможності послуг.

Визначення поняття “якість продукції”. Показники якості товару. Рівень

якості. Абсолютний рівень якості. Відносний рівень якості. Оптимальний рівень якості. Фактори, що впливають на рівень якості продукції.

Тема 7. Менеджмент якості як фундамент забезпечення конкурентних переваг сучасного підприємства

Менеджмент якості. Ідеологія менеджменту якості. Категорія "якість". Сучасне розуміння категорії "якість". Сучасні принципи менеджменту якості. Всеохоплюючий менеджмент якості.

Інструментарій управління якістю. Класифікація методів управління якістю. Сучасні методи менеджменту якості. Сім інструментів контролю якості.

Система управління якістю: розроблення та впровадження. Документація системи якості.

Функціонування системи управління якістю. Процеси стандартизації та сертифікації.

Тема 8. Конкурентні переваги та конкурентоспроможність в умовах глобалізації

Сутність та причини (стимули) економічного глобалізму. Причини та стимули для глобалізації. Ринкові фактори глобалізації.

Джерела та чинники досягнення глобальної конкурентоспроможності. Глобальна конкурентоспроможність в результаті одержання глобальної конкурентної переваги.

Перешкоди на шляху глобальної конкуренції. Перешкоди економічного характеру. Перешкоди, що мають чисто інституціональні чи урядові обмеження. Перешкоди, які стосуються виключно обмежень на ресурси підприємства, що вже вкоренилися у певній галузі. Перешкоди суспільного характеру

Розробка та запровадження глобальної стратегії корпорацій. Глобальна стратегія: комплексний підхід до комерційної діяльності; виявлення найсильніших сторін бізнесу різних ринків; об'єднання у всесвітньому масштабі діяльності щодо пошуку, використання джерел постачання та маркетингу; постачальне збалансування між стандартизацією та локалізацією факторів маркетингу, виходячи з ринкових умов й потреб споживачів.

Конкуренція в глобальних галузях. Конкуренти на глобальному ринку. Конкуренція у світових галузях. Взаємовідносини підприємства з місцевими урядами на основних ринках. Системна конкуренція. Труднощі в проведенні аналізу конкуренції. Глобальна конкуренція в широкому асортименті товарів. Глобальне зосередження. Зосередження в національному масштабі. Захищена ніша. Стирання відмінностей між країнами. Агресивна індустріальна політика. Вільне переміщення технологій. Поступове виникнення нових великомасштабних ринків.

4. СТРУКТУРА ЗАЛІКОВОГО КРЕДИТУ З ДИСЦИПЛІНИ "ТЕОРІЯ КОНКУРЕНТНИХ ПЕРЕВАГ"

Назва теми	Кількість годин					
	Лекції	Практичні заняття	Індивід. робота	Тренінг	Самост. робота	Контрольні заходи
Змістовий модуль 1. Еволюція відносин конкуренції та підходи до визначення сутності конкурентних переваг						

Тема 1. Сутність конкуренції. Еволюція наукових підходів до визначення сутності поняття “конкуренція”	4	4	1	2	10	Тести, опитування
Тема 2. Конкурентне середовище підприємства	4	4			10	Тести, опитування
Тема 3. Конкурентні переваги як основа забезпечення конкурентоспроможності підприємства	4	4		2	10	Тести, опитування
Тема 4. Конкурентні переваги підприємства	4	4			10	Тести, опитування
Змістовий модуль 2. Конкурентні переваги підприємства та конкурентоспроможність в умовах глобалізації						
Тема 5. Стратегії конкуренції як засоби реалізації конкурентних переваг	4	4	1	2	10	Тести, опитування
Тема 6. Конкурентні переваги і конкурентоспроможність товару	4	4			10	Тести, опитування
Тема 7. Менеджмент якості як фундамент забезпечення конкурентних переваг сучасного підприємства	4	4	1	2	10	Тести, опитування
Тема 8. Конкурентні переваги та конкурентоспроможність в умовах глобалізації	2	2			9	Тести, опитування
Разом	**30**	**30**	**3**	**8**	**79**	

5. ТЕМАТИКА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Практичне заняття № 1, 2

Тема 1. Сутність конкуренції. Еволюція наукових підходів до визначення сутності поняття “конкуренція”

Мета: засвоєння студентами знань щодо наукових підходів до трактування сутності сучасних відносин конкуренції, її форм та функцій.

Питання для обговорення:

1. Сутність, зміст та специфіка економічної конкуренції
2. Економічна конкуренція та відмітні риси її сучасного трактування.
3. Еволюція наукових підходів до трактування сутності конкуренції.
4. Підходи до трактування конкуренції: поведінковий, структурний, функціональний.
5. Функції конкуренції.
6. Форми конкуренції.
7. Моделі ринку за формами конкуренції.
8. Поняття досконалої й недосконалої конкуренції.
9. Різноманітність видів економічної конкуренції.
10. Підходи до визначення конкурентоспроможності організації.

11. Взаємозв'язок конкурентоспроможності організації та конкурентоспроможності продукції.

12. Поняття управління конкурентоспроможністю організації.

Практичне заняття № 3, 4

Тема 2. Конкурентне середовище підприємства.

Мета: вироблення умінь та навичок здійснення оцінки конкурентного середовища підприємства.

Питання для обговорення:

1. Сутність конкурентного середовища підприємства.
2. Основні складові конкурентного середовища.
3. Класифікація конкурентного середовища.
4. Модель "П'яти сил конкуренції" М. Портера.
5. Фактори формування конкурентного середовища організації.
6. Динамізм чинників конкурентного середовища.
7. Державна політика в сфері регулювання конкуренції.
8. Фактори, що впливають на інтенсивність суперництва між підприємствами (силу конкурентної боротьби).
9. Рівень інтенсивності конкуренції на конкретному ринку.
10. Карта стратегічних груп конкурентів.
11. Стратегічні групи конкурентів.

Практичне заняття № 5, 6

Тема 3. Конкурентні переваги як основа забезпечення конкурентоспроможності підприємства.

Мета: набуття студентами практичних навичок щодо формування і реалізації конкурентних переваг підприємства.

Питання для обговорення:

1. Сутність та характеристика конкурентних переваг.
2. Відносність поняття конкурентна перевага.
3. Умови і причини виникнення конкурентних переваг та їх основні види.
4. Конкурентні переваги, що базуються на економічних факторах.
5. Групи внутрішніх конкурентних переваг.
6. Технологія формування конкурентних переваг.
7. Етапи пошуку конкурентних переваг.
8. Поняття "ключові фактори успіху".
9. Властивості конкурентних переваг.
10. Класифікація конкурентних переваг.
11. Зовнішні конкурентні переваги організації.
12. Внутрішні конкурентні переваги організації.
13. Показники конкурентних переваг.

Практичне заняття № 7, 8

Тема 4. Конкурентні переваги підприємства.

Мета: закріплення студентами знань про конкурентні переваги підприємства.

Питання для обговорення:

1. Зміст поняття "ключові фактори успіху".

2. Спільні та відмінні риси між ринковими факторами успіху та ключовими компетенціями.

3. Чинниками, що визначають ступінь задоволення споживача.
4. Що таке конкурентні переваги підприємства?
5. Властивості, якими характеризуються конкурентні переваги.
6. Сутність концепції “Ланцюгу створення вартості”.
7. Основні положення концепції “Стратегічних зон господарювання”.
8. Різновиди конкурентних переваг за критерієм “джерела створення та можливість імітації”.
9. Взаємозв’язок базової стратегії конкуренції та конкурентних переваг.

Практичне заняття № 9, 10

Тема 5. Стратегії конкуренції як засоби реалізації конкурентних переваг

Мета: вироблення умінь та навичок формування стратегії підвищення конкурентоспроможності підприємства.

Питання для обговорення:

1. Конкурентні стратегії: суть та роль в управлінні конкурентоспроможністю організації.
2. Конкурентні стратегії організації.
3. Стратегії надбання конкурентної переваги (загальні стратегії конкуренції).
4. Стратегії конкурентної поведінки організації.
5. Основні типи наступальної стратегії конкурентної поведінки.
6. Форми оборонних стратегій конкурентної поведінки.
7. Стратегія забезпечення конкурентоспроможності як комплексна стратегія.
8. Складові стратегії забезпечення конкурентоспроможності організації.
9. Базові принципи формування конкурентної стратегії.
10. Формування конкурентної стратегії: етапи і складові процесу.
11. Підходи щодо процесу реалізації конкурентних стратегій.
12. Проектування стратегії конкуренції для підприємств з різним ступенем домінування на ринку.
13. Шляхи та засоби адаптації стратегії конкуренції до особливостей структури конкурентного середовища та динаміки ринку.

Практичне заняття № 11, 12

Тема 6. Конкурентні переваги і конкурентоспроможність товару.

Мета: навчитись та вміти оцінювати рівень конкурентоспроможності товару.

Питання для обговорення:

1. Конкурентоспроможність товару.
2. Складові управління конкурентоспроможністю товару.
3. Параметри та показники конкурентоспроможності товару.
4. Характеристики товару, що виступають в якості критеріїв його конкурентоспроможності.
5. Процес оцінки рівня конкурентоспроможності товару.
6. Види методів оцінки конкурентоспроможності товару.
7. Метод розрахунку інтегрального показника конкурентоспроможності товару.
8. Поняття «якість продукції».
9. Групи факторів, що впливають на рівень якості продукції.
10. Основні підходи до управління конкурентоспроможністю товару.
11. Значення та необхідність управління якістю продукції в контексті управління

конкурентоспроможністю організації.

Практичне заняття № 13, 14

Тема 7. Менеджмент якості як фундамент забезпечення конкурентних переваг сучасного підприємства.

Мета: розгляд основних завдань і пріоритетів менеджменту якості щодо забезпечення конкурентоспроможності сучасного підприємства.

Питання для обговорення:

1. Сучасні принципи менеджменту якості.
2. Функції управління якістю.
3. Інструменти управління якістю.
4. Поняття, принципи та умови реалізації концепції загального управління якістю (TQM).
5. Особливості моделей оцінювання підприємств за критеріями премій якості: США, Японії, країн Європи, України.
6. Порядок розроблення та впровадження СУЯ в діяльність підприємства.
7. Складові системи управління якістю підприємства.
8. Види сертифікації та органи, що можуть здійснювати цю процедуру. Поняття та види аудиту якості.

Практичне заняття № 15

Тема 8. Конкурентні переваги та конкурентоспроможність в умовах глобалізації.

Мета: знати і розуміти основну сутність та причини і стимули економічного глобалізму.

Питання для обговорення:

1. Сутність економічного глобалізму.
2. Причини, що сприяють виникненню глобалізації.
3. Існуючі джерела глобальної конкурентної переваги.
4. Основні чинники глобальної конкуренції.
5. Категорії перешкод на шляху глобальної конкуренції.
6. Етапи у розробці глобальної стратегії корпорації.
7. Фактори, що впливають на прийняття рішення щодо виходу на ринок.
8. Які явища повинні враховувати конкуренти на глобальному ринку?
9. Тенденції, що впливають на глобальну конкуренцію.

6. ТРЕНІНГ З ДИСЦИПЛІНИ

Тематика тренінгу: Показники оцінки розподілу ринкових часток між конкурентами та рівня інтенсивності конкуренції.

Для отримання повної картини становища підприємства на ринку розраховуються показники частки ринку й інтенсивності конкуренції.

Тренінгове завдання 1. Навести та охарактеризувати ***Індекс концентрації*** (CR_i).

Тренінгове завдання 2. Навести та охарактеризувати ***Чотирьох частковий показник концентрації*** (CR_4).

Тренінгове завдання 3. Навести та охарактеризувати ***Індекс Херфіндаля*** (I_H).

Тренінгове завдання 4. Навести та охарактеризувати ***Індекс Херфіндаля-Хіршмана*** (I_{HH}).

Тренінгове завдання 5. Навести та охарактеризувати ***Коефіцієнт варіації*** $(U_ч)$.

Порядок проведення тренінгу

1. Вступна частина: проводиться з метою ознайомлення студентів з темою тренінгового заняття.

2. Організаційна частина: полягає у створенні робочого настрою у колективі студентів, визначенні правил проведення тренінгового заняття. Передбачається наявність роздаткового матеріалу та ін.

3. Практична частина: Реалізовується шляхом виконання завдань у малих групах (3-5 осіб) з певних проблемних питань тренінгового заняття.

4. Підведення підсумків. Обговорюються результати виконаних завдань у групах. Дискусійне обговорення питань, що виносились на тренінгове заняття.

7.САМОСТІЙНА РОБОТА СТУДЕНТІВ

Для виконання самостійної роботи студент повинен обрати об’єкт дослідження – реальне діюче підприємство, та використовуючи дані щодо його діяльності, описати та виконати наступні завдання:

1. Загальна характеристика організації (підприємства): • рік створення; • форма власності; • основні види діяльності; • основні техніко-економічні показники.

2. Аналіз сфери бізнесу та її привабливості: • розмір та потенціал росту ринку; • вплив (сприятливий та несприятливий) основних рушійних сил; • структура сфери бізнесу (наявність домінуючих компаній, кількість та розміри конкуруючих підприємств та організацій); • потенціал для входження і виходу; • потреби в капіталі; • стабільність попиту; • правові, політичні та соціальні впливи; • технологія та інноваційні чинники; • перспективні галузеві можливості та загрози; • складність проблем, ступінь ризику.

3. Аналіз п’яти сил конкуренції: 3.1. Конкуренти: • кількість конкурентів зростає (падає)? • конкуренти стають більш рівними за розмірами чи диференціюються? • попит на продукцію зростає (падає)? • товари (послуги) сильно (слабо) диференційовані? • умови конкуренції зручні для підприємства? • інші характерні риси конкурентів (поведінка у ціновій політиці, особливості стратегії тощо). 3.2. Потенційні конкуренти: • бар'єри входження (потреба капіталу, лояльність покупців, доступ до каналів розподілу тощо); • очікувана реакція існуючих компаній на появу нових конкурентів. 3.3. Конкурентна сила замінників (товарів-субститутів): • інформаційні можливості підприємства у передбаченні появи товарів-замінників та можливі стратегічні виходи. 3.4. Економічна сила постачальників: • важливість продукту (сировини) для Вашого підприємства; • галузь постачальника захоплена кількома великими (багатьма дрібними) виробниками ? Які проблеми виникають у зв'язку з цим? • наявність замінників та як це впливає на діяльність підприємства. 3.5. Економічна сила покупців: • кількість покупців та об'єм продажів; • Ви знаходитесь у числі великої (малої) кількості постачальників? • наявність у покупця альтернатив задоволення потреб.

4. Аналіз SWOT (сильні, слабкі сторони, можливості, загрози): 4.1.Потенційні внутрішні сили: • особлива компетенція; • відповідні фінансові

ресурси; • добрі конкурентні навики; • добра (погана) оцінка покупцями; • наявність власної технології; • наявність вартісних переваг; • позиція в "кривій досвіду"; • рівень досконалості менеджменту; • можливості продуктових інновацій тощо. 4.2. Потенційні зовнішні можливості: • можливість та доцільність виходу на нові ринки чи сегменти ринку; • доцільність розширення продуктової лінії; • можливість та доцільність диверсифікації у споріднені галузі; • можливості вертикальної інтеграції; • можливості швидкого ринкового росту тощо. 4.3. Потенційні внутрішні слабкості: • відсутність чіткого стратегічного напрямку; • погіршення конкурентної позиції; • наявність застарілого обладнання; • відсутність організаційних навиків та компетенції; • вразливість до конкурентних натисків; • відсталість науково-дослідних та дослідницько-конструкторських розробок; • недосконаліть маркетингових навичок; • вузькість продуктової лінії тощо. 4.4. Потенційні зовнішні загрози: • ймовірна поява нових конкурентів; • зростання обсягів продаж замінних продуктів; • повільний ринковий ріст; • несприятлива урядова політика; • зростаючі конкурентні натиски; • зміна потреб та смаків покупців; • несприятливі демографічні зміни тощо.

5. Розробити практичні рекомендації щодо удосконалення набору конкурентних переваг та напрямів їх використання:

• можливості формування нових конкурентних переваг;
• можливості виходу на нові ринки;
• можливості виробництва нової продукції та формування нового попиту;
• наявність (пошук) необхідних ресурсів для реалізації розроблених заходів.

8. ЗАСОБИ ОЦІНЮВАННЯ ТА МЕТОДИ ДЕМОНСТРУВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

У процесі вивчення дисципліни “Теорія конкурентних переваг” використовуються наступні засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання:

- поточне опитування та тестування;
- модульний контроль;
- тренінг;
- оцінювання виконання самостійної роботи;
- залік.

9. КРИТЕРІЇ, ФОРМИ ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

Підсумковий бал (за 100-бальною шкалою) з дисципліни “Теорія конкурентних переваг” визначається як середньозважена величина, залежно від питомої ваги кожної складової залікового кредиту.

Модуль 1		**Модуль 2**		**Модуль 3**	**Модуль 4**
20%	20%	20%	20%	5%	15%
Поточне оцінювання	Модульний контроль 1	Поточне оцінювання	Модульний контроль 2	Тренінги	Самостійна робота
Оцінка за поточне оцінювання визначається	Модульний контроль проводиться з 1-4 теми і	Оцінка за поточне оцінювання визначається	Модульний контроль проводиться з 5-8 теми і	Визначається як середнє арифметичне з оцінок,	Визначається як середнє арифметичне з оцінок,

як середнє арифметичне з оцінок, отриманих протягом 1-7 занять (за 1-4 теми). Оцінювання за 100-бальною шкалою	включає 2 теоретичних питання по 20 балів. Практичне завдання 60 балів	як середнє арифметичне з оцінок, отриманих протягом 8-15 занять (за 5-8 теми). Оцінювання за 100-бальною шкалою	включає 2 теоретичних питання по 20 балів. Практичне завдання 60 балів	отриманих за виконання 5 завдань. Оцінювання за 100-бальною шкалою	отриманих за виконання самостійної роботи. Оцінювання за 100-бальною шкалою

Шкала оцінювання:

За шкалою ЗУНУ	За національною шкалою	За шкалою ECTS
90-100	Відмінно	A (відмінно)
85-89	Добре	B (дуже добре)
75-84		C (добре)
65-74	Задовільно	D (задовільно)
60-64		E (достатньо)
35 -59	Незадовільно	FX (незадовільно з можливістю повторного складання)
1-34		F (незадовільно з обов'язковим повторним курсом)

Критерії оцінювання знань студентів за формами контролю

Форми контролю/ критерії оцінювання	Бальна шкала оцінок знань			
	Відмінно (90-100)	**Добре (75-89)**	**Задовільно (60-74)**	**Незадовільно (до 60)**
1. УСНЕ ОПИТУВАННЯ				
Повнота відповіді	повна	повна	не повна	часткова, відсутня
Глибина і різносторонність знань	достатня	належна	задовільна	відсутня
Системність та логіка викладення матеріалу	систематизоване, логічне	логічне	відсутня	відсутня
Ступінь ознайомлення з основними методичними розробками,законодавством та уміння їх використовувати при відповіді	високий, використовуються при відповіді	достатній, використовуються при відповіді	належний, частково використовуються при відповіді	відсутній
Вміння узагальнювати викладений матеріал	обґрунтовані висновки	недостатньо обґрунтовані висновки	частково обґрунтовані висновки	відсутність висновків
2.ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ				
Самостійність відповідей	самостійність	недостатня самостійність	за допомогою викладача	відсутня самостійність
Вміння використання теоретичного матеріалу в зміненій постановці тесту	відмінне виконання лише з незначною	правильна робота з кількома помилками	значна кількість недоліків, виконання	потрібно додатково попрацювати для

	кількістю помилок		задовольняє мінімальні критерії	отримання позитивної оцінки
3. ВИКОНАННЯ МОДУЛЬНИХ ТА ТРЕНІНГОВИХ ЗАВДАНЬ				
Знання методики розв'язання	глибокі	належні	недостатні	відсутні
Володіння алгоритмом розв'язку	володіє	володіє	частково володіє	не володіє
Самостійність розв'язку	самостій-ність розрахунків	недостатня самостійність розрахунків	здійснення розрахунків за допомогою викладача	відсутня самостійність розрахунків
Правильність і повнота розрахунків	правильні і повні	правильні неповні	частково правильні, неповні	неправильні неповні
Наявність узагальнених висновків	наявні, обґрунтова-ні	наявні	наявні	відсутні
4. САМОСТІЙНА РОБОТА				
Самостійність викладу матеріалу	самостійний виклад	самостійний виклад	несамостій-ний виклад	несамостій-ний виклад
Логічність і послідовність викладу матеріалу	логічний і послідовний	логічний виклад, від-сутність послідов-ності	частково логічний виклад, послідов-ність відсутня	відсутня
Відповідність викладу матеріалу темі	відповідає	відповідає	частково відповідає	не відповідає
Використання нових літературних джерел	використо-вуються достатньо	частково використо-вуються	не використо-вуються	не використову-ються
Відповідність оформлення роботи вимогам	відповідає	відповідає	частково відповідає	не відповідає

10. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА

№ з/п	Найменування	Номер теми
1.	Мультимедійне забезпечення викладання лекцій (проектор; *on-line* платформи: *ZOOM; Google Meet*)	1-8
2.	Система дистанційного навчання ЗУНУ *moodle.wunu.edu.ua*	1-8
3.	Пакет прикладних програм базових інформаційних технологій: *MS Office*	1-8
4.	Телекомунікаційне програмне забезпечення (*Internet Explorer, Opera, Google Chrome. Firefox*)	1-8

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

1. Андросова Т.В., Чернишова Л.О. Управління міжнародною конкурентоспроможністю: навч. посібник у структурно-логічних схемах. Харків:

ХДУХТ, 2019. 202 с.

2. Бугріменко Р.М., Смірнова П.В. Конкурентоспроможність підприємства: навч. посіб., 2021. 244 с.

3. Дмитрієв І.А., Кирчата І.М., Шершенюк О.М. Конкурентоспроможність підприємства: навч. посіб. Х.: ФОП Бровін О.В., 2020. 340 с.

4. Леськів Г.З., Франчук В.І., Левків Г.Я., Гобела В.В. Управління конкурентоспроможністю підприємства: навч. посіб. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2022. 220 с.

5. Лупак Р.Л., Васильців Т.Г. Конкурентоспроможність підприємства: навч. посіб. Львів: Видавництво ЛКА. 2016. 484 с.

6. Портер М. Конкурентна перевага. Як досягти високого результату та забезпечити його стійкість. Харків: ВД «Паблішер» 2015. 453 с.

7. Стойко І.І. Шерстюк Р.П. Управління конкурентоспроможністю (Програма, курс лекцій, практичні заняття, самостійна робота, індивідуальні завдання, термінологічний словник, тести). Навч.-метод. посібник. Тернопіль: ТНТУ імені Івана Пулюя, 2021. 156 с.

8. Управління конкурентоспроможністю підприємств у сучасних умовах: колективна монографія / за заг. ред. д.е.н., проф. М.В. Шарко. ПП Вишемирський В.С. 2016. 177 с.

9. Управління конкурентоспроможністю підприємств: підручник за заг. ред. д-р. екон. наук., проф. Г.Т. П'ятницької. К.: Видавничий дім «Кондор», 2017. 700 с.

10. Управління потенціалом підприємства: навч. посіб. / уклад. Н.В. Коваль. Біла Церква: БНАУ. 2018. 375 с.

11. Фісуненко П.А. Підходи до визначення конкурентоспроможності підприємства: сутність та еволюція поняття. Дніпро, 2020. 155 с.

12. Цибульська Е.І. Конкурентоспроможність підприємства: навч. посіб. Харків: Вид-во НУА, 2018. 320 с.

13. Шевченко Л.С. Конкурентоспроможність бізнесу (підприємства): навч. посіб. у питаннях і відповідях. Харків: Право, 2022. 312 с.

14. Шкільняк М.М, Овсянюк-Бердадіна О.Ф., Крисько Ж.Л., Демків І.О.Менеджмент: навч. посіб. Тернопіль: ЗУНУ, 2022. 258 с.

15. Porter M.E. Competitive Advantage: Creating and Sustaining Superior Perfomance. New York: Free Press; London: Collier Macmillan. 1985. 592 p.

16. Vasyltsiv T. Economy's innovative technological competitiveness: Decomposition, methodic of analysis and priorities of public policy. Management Science Letters. 2020. Vol. 10. N. 13. P. 3173-3182.

Законодавча база

1. Антимонопольний комітет України. URL: www.amcu.gov.ua.

2. Господарський кодекс України: із змінами, внес. згідно із законом № 2269–VIII від 18.01.2018. *Законодавство України*. URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/436-15.

3. Конституція України. Закон від 28 червня 1996 року № 254к/-ВР. URL: htpp://zakon.rada.gov.ua.

4. Податковий кодекс України. URL: htpp://zakon.rada.gov.ua.

5. Про захист від недобросовісної конкуренції Закон України від 07 червня 1996 року із змінами і доповненнями. URL: htpp://zakon.rada.gov.ua.

6. Про захист економічної конкуренції: Закон України від 11 січня 2001 року № 2210-111 із змінами і доповненнями. URL: htpp://zakon.rada.gov.ua.

7. Про захист прав споживачів: Закон України від 12 травня 1991 року № 1023-X1I із змінами і доповненнями. URL: htpp://zakon.rada.gov.ua.

8. Рада конкурентоспроможності України. URL: http://www.compete.org.ua.